

Makalenin Dergiye Ulaşma Tarihi: 19.12.2015
Yayın Kabul Tarihi: 06.08.2016

Sanatın Doğası, Doğanın Sanatı ve Günümüz Sanat Eğitiminde Doğanın Yeri

The Nature Of Art, The Art Of Nature And Nature's Place In Today's Art Training

Doç. Dr. Abdullah AYAYDIN *

Öz

Sanat ve doğa birbirinin içinde gizli iki kavram olarak düşünülebilir. Tarih boyunca sanatçılar doğadan etkilenmişlerdir. Hatta sanatçıların ilham kaynağı çoğunlukla doğa olmuştur denebilir. Doğadan tasvire en uzak sanatçılar bile doğadan bir şekilde etkilenerek sanata ilk adımlarını atmışlardır. Doğaya ve çevreye sanatçı gözüyle bakmak sanatsal öğrenmenin de başlangıcıdır. Görsel sanatların son noktası sayılabilecek soyutlama dahi doğadan koparmaz aksine doğanın sınırsızlığını gösterir. Böylece sanat bir anlamda doğayı taklitten doğar. Doğanın kendisi de bir sanat eseridir: Doğada var olan sürekli ve canlı sanat en güzel sanat örneğidir. Sanat bir bilim gibi doğayı inceler. Doğadaki sınırsız şekil ve form örneği bulunabilir. Doğa sürekliliği olan bir öğretmendir ve yaşam boyu öğrenmeyi sağlar. Doğa bireye sayısız farklı örnek sunar. Doğa mükemmel bir sanatı sergiler. Sanat eğitimcisi doğayı bir görsel sanatlar müzesi gibi görmeli ve öğrencileri bu müzenin farkına varmaya yönlendirmeli. Okullar doğaya doğa okullara yaklaştırılmalı. Görsel sanatlar dersinin kazanımları öğretmenleri ve öğrencileri doğaya yönlendirmeli ve doğayı incelenmesi gereken görsel zenginlikler bütünü olarak sunulmalıdır.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Doğa, Eğitim

Abstract

Art and nature can be imagined as two terms hidden in each other. Throughout the history, artists have been affected by the nature. The nature has mostly been the source of artists' inspiration. All artists are affected by nature. It is the beginning of artistic learning to look at nature and environment through an artist's eye. Abstra-

ction doesn't pull you off nature, on the contrary it shows you the infinity of nature. Art, in a manner of speaking, grows out of imitating nature. The nature itself is a work of art. The perpetual and alive art that exist in nature is the most beautiful example of art. Art examines the nature as a science. There can be found many examples shape and form in nature. Nature is a teacher which has continuity and it provides life-long learning. Nature presents numberless different examples to the individual. It exhibits a perfect art. Art trainer should see the nature as a museum of visual arts and should lead the students to realize this museum. Schools should be approximated to art and art should be approximated to schools. The gains of visual arts lesson should lead the teachers and students to nature and should present the nature as a total of visual wealth that should be examined..

Keywords: Art, Nature, Education,

Giriş

Sanatın en temel esin kaynaklarından biri doğadır denebilir. Öyleyse sanata temel olan bu kaynak sanat eğitiminde de göz ardı edilemez. Yöntem ve konu ne olursa olsun, biçim ve içerik ne olursa olsun görsel çalışmalarda doğanın yeri yadsınamaz niteliktedir.

Sanat hakkında eski çağlardan başlayarak günümüze dek pek çok tartışmanın konusu sanatçının biçimi içinde insan, özü içinde doğa ile ilgilidir (Ersoy, 2001:12). Sanat ve doğa birbirinin içinde gizli iki kavram olarak düşünülebilir. Doğa kendi içinde sanat kavramını da barındırır mı? Sanat ise bir şekilde doğaya bağlı olmak zorunda mı? Ya da en kısa tabir ile belirtmek gerekirse “Sanat doğasız olur mu?” ve “doğa sanatsız olur mu?” birbiri ile yakın ilişkili iki sorunun cevabı ne kadar netleşebilir. Bu çalışmada bu ve benzeri soruların cevabı irdelenecek ve bazı sonuçlara ulaşılmaya çalışılacaktır.

DOĞA, SANAT VE SANATÇI İLİŞKİSİ

Tarih boyunca sanatçılar doğadan etkilenmişlerdir. Sanatçıların ilham kaynağı çoğunlukla doğa olmuştur. Doğadan uzaklaşma çabaları bile dönüp dolaşp doğaya odaklanmıştır. Soyut sanat kavramı ile doğadan kopmayı başardığını düşünen insan daha sonra onun da doğadan etkileşimle ortaya çıktığını fark etmiştir.

Tüm Sanatçılar Doğadan Etkilenir: İnsanoglunun kelime dağarcığı, kavram bilgisi, tanıdığı şekil ve biçimler ilk tanıştığı çevre ile bağlantılı olarak oluşmaya başlar. Bu oluşum sonucunda bireyin görsel kültürü şekillenmeye başlar. Bu görsel dünya ise ilham kaynağının temel alt yapısına zemin hazırlar. Yeteneği ile doğru orantılı olarak sanatçılar doğadan aldıkları bu ilhamı esere dönüştürürler.

Doğadan etkilenmeden çalışan sanatçı olabilir mi? Tansuğ'a (1988:17) göre; Paleolitik mağaralardaki hayvan resimlerini yapan sanatçıların bile kayalar üzerin-

deki doğal, hayvanlara benzer oluşumlardan yararlandıkları görülmüştür. Eyuboğlu'na (1986:106) göre; Doğanın zenginlikleri ile boy ölçüşebilmek için ressamın icat ettiği şeyler vardır. Bir konu hoşumuza gittiği zaman orada resmini hiçbir zaman yapamayacağımız şeyler vardır. Örneğin, rüzgârın ağaçlara eklediği sonsuz hareket ve renk zenginliği, durmadan kıvranan ağaç dallarının ritmik ve plastik dansı gibi şeylerdir.

Leanordo da Vinci meşhur notlarında şunları söyler (Vinci, 1992:64): "... Bazı kişiler, yalnızca bir portre veya bir şekil çizmede başarılı olan ressama "mükemmel usta" vasfını bahşederek, kendi kendilerini aldatırlar. Bütün bir hayat boyunca araştırılmış bir alanda olabildiğince mükemmelleşmekten ibaret bir başarı, büyük değildir. Zira, bizim bildiğimiz kadarıyla resim, özünde doğanın ürettiği, veya insanların rasgele eylemlerinin sonucu olan, kısacası, gözlerin yakalayabildiği her şey kucaklar ve içerir; yalnız bir tek şekil üzerinde başarılı olan kişi, bana zavallı bir usta gibi geliyor. Demek ki yalnızca insanın yerine getireceği eylemlerin çeşitliliğini ve sayısını asla görmüyorsun. Görmüyor musun, ne kadar çeşitli hayvan türü var ve de ağaçlar, bitkiler, çiçekler? Dağlık veya düzlük alanlar, kaynaklar, nehirler, kentler, özel ve kamusal yapılar ne kadar çeşitli; insana yararlı olsun diye ne kadar zarif avadanlıklar, kılıklar, süsler ve sanatlar var, mükemmel bir usta diye adlandırmak istediğin kişi tarafından, eşit bir rahatlık ve güzellikler verebilmesi gereken her şey."

Yaratılışından bu yana insan, doğa dediğimiz hazır gereçler evreniyle karşı karşıyadır. Bu gereçler dünyasını anlamak için tüm güçlerini; aklını, duygularını, duyularını, sezgilerini ve istencini kullanan insan kendi kültürel, bilimsel ve teknolojik evrenini de yaratma çabası içindedir aynı zamanda (Gençaydın, 1990:44).

Doğaya ve Çevreye Sanatçı Gözüyle Bakmak: Her insan doğaya bakar. Ama her insan doğayı sanatçı duyarlılığı ile göremez. Bazı insanlar sadece bakar bazıları ise görür. Sanatçılar ise görmenin de ötesine geçer ve gördüklerini gösterir. İşte bu gösterme çabası sanat eserlerinin doğmasını sağlar. Eyuboğlu (1986:72) "İnsan ancak sanat eseri sayesinde çevresine daha iyi bakmak, daha iyi görmek, daha iyi duymak şerefine ulaşmıştır" der. Edman (1998:36) ise "Sanat, insan zekasının tabiatı işlermesidir; kendi maksadına göre tabiata ustaca tesir etmesidir." diyerek, sanatçının doğa ile etkileşim içinde olduğunu da vurgular. Yani, sanat yapma ihtiyacı doğal olarak sanatçının çevresine daha iyi bakmasını, çevresini incelemesini ve çevresinde araştırmalar yapmasını gerekli kılar.

Soyutlama Doğadan Koparır mı? Soyut sanat her ne kadar doğadan bağımsız olarak kabul edilse de soyut sanatın temelinde de doğanın kendisi vardır. Doğanın somut nesnelere sanatçının dönüştürmeleri sayesinde ya da görmek istediği gibi görmeye çalışırken soyuta ulaşmış olur. Theo Van Doesburg "Doğayı biçimlerinden soyutlayın, o zaman onun ruhuna erişirsiniz" düşüncesinden hareketle, yalın ve saf bir evrensel dil aramaktadır (Mondadori, 1981:670). Soyut çalışan sanatçı da müzedeki yapıtlardan ve doğanın çeşitliliğinden yeterince yararlanır (Akay, 2004:23). Picasso her zaman yaşanan biçimlerle işe girer, salt soyutlamanın baş-

tan çıkarıcılığına kendini kaptırmaz. “Gerçeği hiçbir zaman bırakmadım” der, “her zaman temelde gerçekle birlikte oldum, hatta belki de onun çok derinliklerine daldım” (Mondadori, 1981:696).

Doğayı Taklitten Doğan Sanat: Sanat ilk önce taklitle başlar. İster sanatçı olsun isterse toplumun herhangi bireyi olsun, ilk kez sanatla uğraşmak istediğinde ilk başvurduğu çare taklitten öteye geçemez. Eflatun’un düşüncesinde sanatçının amacı yeryüzündeki güzellikleri görerek bunlardan idealara yükselmek ve sanat yapıtlarında onları yansıtmak, taklit etmek (mimesis) olacaktır. Yeryüzünde güzelliği gören insan, gerçek güzelliği hatırlar ona doğru uçmak arzusuyla yanar ve bütün dünya işlerini yüzüstü bırakır (Ersoy, 2002:9).

Sanatçının doğayı taklit etmesi doğayı her zaman birebir yansıtmaya çabası anlamına gelmez. Tansuğ’a (1988:66) göre; tabiatın hiçbir şey hiçbir zaman mutlak anlamda taklit edilememiştir. Ama gene de amaç, onun dışta olan, duyularla, gözle kavranabilen niteliklerdir. Yaşamakta olan organik varlığın güzelliğini kavramak insanın mutluluk ölçüsünde kendi varlığının bilincine erişmesi anlamına gelir. Doğaya yakınlığı ve birliğiyle insan, yarattığı görsel biçimlerde hep bu mutluluğu tatmak peşindedir.

Doğanın Kendisi Sanat Eseridir: Sanat eserinde aranan birçok öge ve ilke doğada bulunur. Denilebilir ki bir resimdeki nesnelerin, aslında bir tablo olan tabiatın unsurlarından daha da gerçek bir hüviyeti vardır. Bir çerçeve içine alınmış belli bir yeri işgal eden nesnelere yıkayan su, ışık, renklendirilmiş kâinata bir bütünlük verir. Dünyanın şu yapısı, ressamın tasarlayıp ortaya koymuş olduğu renkler, çizgiler ve kütleler arasındaki ahenk ve dengeden doğar. Şu küçük renkli dünya, çevremizdeki dünyanın bir parçasını “canlandırdığı” için değil, fakat aydınlık ve belirli olduğu için, tamamıyla bir resim havası içinde rengin ve çizginin plastik değerlerine göre düzenlenmiş bulunduğu için kıymetlidir (Edman, 1998:97).

Bütün büyük ressamlar, resme başlamadan önce yapılması gereken şey üzerinde ısrarla durmuşlardır; doğayı iyi anlamak ve onu ezbere bilmek (Cheng, 2006:108). Örneğin, Cezanne doğa ile sanat biçimleri arasında erişilebilecek en iyi dengeyi kurmaya çalışmıştır (Mondadori, 1981:631).

Doğada Var Olan Sürekli Ve Canlı Sanat: Doğada sürekliliği olan bir sanat hâkimdir. Doğanın her yerinde sıkça sanatla karşılaşmak mümkün olduğu gibi insanın doğası da buna paralel olarak sanattan ayrı duramaz. Doğada var olan sanat insanın sanatı gibi cansız olabileceği gibi aynı zamanda ve farklı olarak yaşayan sanatı da görmek mümkündür.

Doğada var olan canlı sanat doğanın yansıttığı sanata bir ayrıcalık katar. Bu ayrıcalık veya farklılık bu sanatın sürekliliği değişebildiği halde sanatını da korumasıdır. Bu durum doğadaki sanata dördüncü bir boyut katar. Buna zaman boyutu da denebilir. Birçok sanatçı bu boyutu da eserlerine yansıtmak ister. Mondadori’ye (1981:615) göre; insanları doğa içinde canlandırmak, bütün büyük ressamların üstünde uğraştığı bir konudur. Klee (2006, 42) insan figürünü çalışmayı da doğanın

çalışılması ve yansıtılması olarak görür ve sanatçıyı da esere konu olan insan figürünü de doğanın kendisi olarak görür. Ve bunu “Sanatçı insandır, doğanın tabanında, doğanın parçası olduğu için, o da doğadır.” sözü ile ifade eder.

Sanat Bir Bilim Gibi Doğayı İnceler: Doğayı incelemesi açısından sanat ve bilim arasında amaç açısından fazla bir fark yoktur. Yöntem ve teknik farkı olabilir ancak hem bilim hem de sanat birçok ortak özelliğe sahiptir. Leonardo Da Vinci bu konuda şunları söylemektedir (Vinci,1992:23): “Gerçekte, resim bir bilimdir ve çocuğu olarak, doğanın gerçek kızıdır. Söylediklerimi daha da iyi ifade etmek için, resmin kaynaklanmış olduğu bütün görünür şeylerin ondan doğduğu, doğanın küçük kızı diyeceğiz ona. Demek ki, haklı olarak, ona doğanın kız torunu ve bizzat Tanrı'nın akrabası diyebiliriz”

Avrupa’da bilimsel ve teknolojik gelişmeler içinde değişmeye başlayan yeni insan, doğayı ve insanı tanımaya çalıştığı” Aydınlanma dönemine Rönesans ile girdi. Giotto’dan Picasso’ya kadar sanatçı, insan figürünün önce anatomik yapısını ve dış görüntüsünü, sonra ruhsal durumunu ve bilinçaltını incelemeye koyuldu. Doğayı görme biçiminde, doğa, sahne olmaktan başlayıp insanın ruhsal dünyasını yansıtan bir simge olmaya kadar uzanan geniş bir yelpaze oluşturdu. Avrupa’da insanın birey olarak önem kazanması, plastik sanatlarda figürün yeni üslup ve yöntemlerle ele alınmasını gerektirdi. Bu durum, toplumsal yapının ve inanç sistemlerinin geçirdiği evrelere sıkı sıkıya bağlıydı (Düben, 2007: 30).

Meşhur sanat tarihçi ve eleştirmen Gombrich’e (1997: 329) göre; figürlerin özel bir dikkatle çizilmesine ve kompozisyonun sanatsal açıdan bir hayli basit olmasına karşın, resim sadece her yere nüfuz etmiş ışık ve hava sayesinde kaynaşmış bir bütünü oluşturmuştur. Bu ışık, fırtınanın tuhaf ışığıdır. İlk kez olarak resimdeki kişilerin, önünde hareket ettikleri manzara sadece bir arka düzlem değil. Resim gerçek konusu olarak, kendisi için orada bulunur. Figürlerden, bu küçük tablonun çoğunu kaplayan manzaraya bakar, sonra tekrar figürlere döneriz; Giorgione, kendisinden önce gelenler ve çağdaşları gibi önce nesnelere ve kişileri çizip sonra onları bir mekâna yerleştirmeyi, doğayı, toprağı, ağaçları, ışığı havayı, bulutları ve kentleri, köprüleriyle insanları bir bütün olarak düşünür. Bir bakıma bu, hemen hemen perspektifin keşfedilmesi ölçüsünde, ileri doğru atılmış büyük bir adımdır. O zamandan başlayarak resim sanatı, artık kendine özgü yolları ve kendine özgü gizli yasaları olan bir sanattır.

Doğadaki Sınırsız Şekil ve Form Var: Doğanın sanatçıya sunduğu sınırsız sayıda şekil, form, renk ve bu kavramlar arasında oluşmuş sayısız ilişki örnekleri var. İnsan veya sanatçı gördükçe daha fazlasını göresi geliyor. Ve görebildikçe daha fazla hayrete düşüyor.

Evrende sonsuz olan evrenin biçimi dışında özgür hiçbir biçim yoktur. Çünkü evren sonsuz çeşitliliği olan nesnelere ve olaylar topluluğu olduğu halde bunlar karşılıklı olarak birbirini koşullandırarak bir birlik oluştururlar. Bu düzenli ve devamlı bağlantıda “olay ya da nesnenin kişiliğinin tümü olan biçim onunla anlaşan diğer biçimlere bağlıdır. Böylece oluşan birlik daha üstün bir biçimdir. Her üstün

biçim daha da üstün bir biçimin ögesi olarak sürer gider. O halde yukarıda da söylediğimiz gibi evrende bağımsız hiçbir biçim yoktur (Keskinok, 2001:137).

Bir ressam için de doğa yalnızca gök, deniz, bulutlar, ağaç ve kayalar gibi dış dünyanın jeopolitik yapısıyla sınırlı değildir. İnsana ait yapılar ve eşyalar da doğanın bir parçasıdır. Bundan dolayıdır ki, doğal olsun yapma olsun; bizi çevreleyen tüm nesnel elemanlar doğanın bir parçasıdır (Berk,1943:26).

Doğa Sürekliliği Olan Bir Öğretmendir: Gözlemci birey veya daha dar anlamda sanatçı, sanatın kavramlarını çok çeşitli örneklerle doğadan öğrenebilir. Doğada sanatsal problemlerin nasıl çözüme kavuştuğunu görebilir. Tansuğ (1988:18) bir yazısında “Resim öğrenimini tamamladığı gün, hocalarına ne öğrendiysem sizden değil, şu karşıdaki ağaçtan öğrendim, diyen genç sanatçıyı da sadece, öğretimin hayata ve çevreye ilgisizliği karşısındaki tepkinin sözcüsü olarak değerlendiririz” der.

Eflatun ve Pythagoras’çılarının iddiası olarak bilinen ve çok doğru bir mefhum olan matematik ve simetrikal ilahi düzen fikri, Aristo’da da devam eder. O, her nesnenin matematiğin alakasında bulunduğunu, sayı, simetri ve geometrinin güzelliğin karakteri olduğunu açıklar. Hakikatin saklı sırlarını anlamamıza, akıl cevherinin ve his âleminin yardım ettiğini ve bunların ilahi vergiler olduğunu söyler (Bigalı, 1984:2)

Doğa Sayısız Farklı Örnek Sunar: Doğada çok farklı kategorilerde farklı sanat örnekleri görülebilir. Hem canlılarda hem cansızlarda örnekler olabileceği gibi canlılarda kendi aralarında sınıflara ayrılabilir, bitkiler ve hayvanlar gibi. Örneğin, bazı hayvanlar, insanı hayrete düşüren olağanüstü nitelikte ürünler sergilemektedirler. İpekböceğinin kozası, örümcek ağı, arının peteği, karınca yuvası vb. bütün bunlar sanatçıları kışkırtacak nitelikte çalışmalardır. Ancak hepsi içgüdüselidir. Yüzyıllardır değişmeden tekrarlanmaktadır. Oysaki insanlık tarihine bakılırsa, insanın yaptığı çalışmalarda ve ürünlerde sürekli bir değişim ve gelişim gözlemektedir. Mesela mağara kovuğundan bugünün dev boyutlu gökdelenlerine ulaşan mimarlık sanatının izlediği gelişim ve değişim somut bir örnektir (Boydaş ve Balcı, 1997:171).

Estetiği ayrı bir alan olarak belirleyen temel kavramın “güzel” olduğu söylenebilir. Estetiğin sınırlarını çizebilmek, bir bakıma “güzel” kavramının kapsamını belirlemekle aynı anlama gelir. Gerçeklikte “güzel” değer yargısıyla ilgi içinde ele alınan her şey, estetiğin araştırma alanına girer. Böylece estetik alanda yalnız sanat yapıtları değil, aynı zamanda doğal olarak var olanlar da –örneğin kristaller, yıldızlar, dağlar, nehirler, kırlar, bir kuş sesi ya da bir insan yüzü vb- güzel olarak nitelendirilir (Yetişken, 1998:10).

Doğa Mükemmel Bir Sanatı Sergiler: Doğada akıl almaz güzellikte sanatlar sergilenir. İnsanı hayrete düşürecek görsel albeniye sahip sanat eserlerine her yerde rastlamak mümkündür. Lenoir’a (2004:55) göre; doğa hiçbir şeyi kusurlu yaratmaz. Güzel ya da çirkin olsun tüm biçimlerin bir var oluş nedeni vardır; ve var olan

tüm varlıklar arasında, olması gerektiği gibi olmayan tek bir varlık yoktur. Doğa tutarsız hiçbir şey yaratmaz, güzel ya da çirkin olsun her figürün, onu belirleyen kendine özgü nedeni vardır ve tanıdığımız tüm organik varlıklar arasında, olması gerektiği gibi olmayan tek bir varlık yoktur.

Edman'a (1998:120) göre; kâinatta bulunması veya gerçekleştirilmesi mümkün olan rasyonelliğe canlı bir örnek teşkil eden bir şaheser, içindeki bütün unsurların kaynaşması ile filozofların ortaya koymak istedikleri düzene erişmiştir. Fischer'e (1993:138) göre; doğa her zaman sanattan daha "doğal"dır, sanat bu bakımdan hiçbir zaman doğayla boy ölçüşemez. Böyle olunca da, sanatın amacı ve ereğinin doğayı kopya etmek, anlam ve özününse yalnızca bir benzerlik sorunu olmadığı açıkça ortaya çıkar.

İnsan bir dayanak ve inanç ister. Bir yere dayanmak, oturmak, kalkmak onun günlük hayatı gereğidir. Varlıklar âlemi ve hâdiseler zinciri günlük hayatın normal yönde; inanç ve sanatta yasama yolunda derin bağlarını kurarlar insan ve varlıklar âlemi, bir zıtlıkta değil, bir uygunluk (armoni) birliğinde yoğrulmuştur; Aynı anda âlemde, ne bir yanlış, ne bir fazla, ne de bir noksan vardır. Kâinat insan aklına durgunluk verecek bir düzendedir. Alaca karanlıkta sokakta mütevekkil yürüyen birinin ruhu dolduran derin manasına hiç daldık mı? Tabiatta insan ve her şey yerli yerinde, manada ve sanatta yaşamaktadır. Hayatımız varlık içinde disiplinlerle örülüdür, sanat hayatın bu esrarengiz havasını tekrar tekrar yaşatmaktadır. Sanat ve tabiat arasındaki bağları hayatımız içinde her an yaşıyoruz (Bigalı, 1984:48).

Plastik sanatçı, tasarımda plastik sanatlar dilini kullanırken, müzikçi notaların dilini kullanacaktır. Bütün teknik formlar, doğadaki formlardan elde edilebilir. Elbette burada, doğanın aynen kopya edilmesi kastedilmektedir. Doğayı özümlemiş, algılarını kendi içinde sentez ve analizlerle yeni formların keşfinden, uzaya gönderilen roketlere kadar, bilgi birikimi ve bir gelişim çizgisi vardır. Bilgi birikimi ve gelenekten anlaşılacak şey budur (Gökaydın, 2002:19).

SANAT EĞİTİMİNDE DOĞANIN YERİ

Sanat eğitimi en genel hedef olarak görsel sanatların dilini öğretmeyi hedefler. Yani bireye görsel okur-yazarlık öğretilmek istenir. Bu görsel dili öğretecek en doğal ve en gerçekçi örnekler doğanın kendisinde bulunur. Atan'a (2004:61) göre; sanat eğitimi, doğanın şifrelerini doğal bir biçimde deşifre etme eğitimidir. Doğanın dilini sanatın diline çevirmek etkinliği, bir anlamda simgesel oyun içine girmektedir. Doğa laboratuvarı, beyin laboratuvarı, palet (renk) laboratuvarı bileşkesi sonucunda yapılan tasarım ve uygulayımın, "doğadan ama doğa olmayan" bir yöntembilimsel sanat olgusudur.

İnsan bilme eylemi ile doğadaki her şeyi tüm doğayı olanca gücüyle öğrenmeye çabalar. Bilgi birikimi büyüdükçe güçlülük kazanır. İnsan her zaman olabileceğinden fazlasını isteyerek, yaradılışının sınırlarını aşmaya çalışacak, ölümsüzlüğe kavuşmak için uğraşacaktır. Bu ölümsüzleşme isteği sanatçılar gibi bilim, felsefe

ve politika ile uğraşan kişileri de etkisi altına almıştır. Birçoğu yaşadıkları dönemlerde pek fark edilmemiş olsalar bile bütün bir geleceğe hükmetmişlerdir. Yeni bir gerçeği bulmuş olanlar, yeni bir dünya görüşü, bir ülkü getirmiş olanlar ölümsüzleşebilmişlerdir (Ersoy, 2002:11). İnsan iki tarzda kendine ters düşebilir: Ya vahşi biri olarak, duyguları ilkelerine egemen olursa; ya da barbar biri olarak, ilkeleri duygularını mahvederse. Vahşi, sanatı hor görür ve doğayı, kendinin sınırsız hâkimi olarak bilir; barbar, doğayla alay eder ve onun şerefini ayaklar altına alır, ama çoğu zaman kölesinin kölesi olmaya vahşi insandan daha çok devam eder. Kültürlü insan, doğayla dost olur ve doğanın yalnızca keyfilğine gem vurarak onun özgürlüğüne saygı duyar (Schiller, 2001:7).

Önemli olan, nesne ve doğa araştırmaları yoluyla, öğrencinin seçmeci bir tavır kazanmasını; seçerken karar vermeyi öğrenmesini; doğayı içinde bulunduğu karmaşıklıktan ve kendiliğinden kurtararak yeniden düzenleyebilme cesaretini gösterebilmeyi öğrenmektir (Gençaydın, 1990:50). Örneğin, Kuzey ülkelerinde ise Pieter Bruegel'in, toplumsal konuları ele alırken, doğa ve insanı bir arada, kendi dünya anlayışıyla irdelediği görülür. Sanatçı hümanist bakış açısıyla gündelik konuları kendi mizah anlayışı ile ele alır. Resimleri hem bir belge hem de ders verici içeriklerle doludur. "Hayat-gerçeğine açılan Realizm akımının sanat tarihinde öncüsü Pieter Bruegel'dir." (İpşiroğlu ve İpşiroğlu, 1977: 117),

SONUÇ

Doğa her şeyden önce iyi bir öğretmendir. Birey doğa ile tanışır tanışmaz öğrenmeye başlar. Doğada öğrenme başlayınca sanatsal öğrenmede başlamış olur. Sanatsal öğrenme devam ettikçe doğaya ilgisi artan birey doğaya sanatçı gözüyle bakacak düzeye geldiği zaman sanatçılık kavramı da ortaya çıkmış olur. Birçok sanatçı doğanın eğitimi ile kendini yetiştirmiş ve öğrencilerine de doğayı incelemelerini önermiştir. Örneğin, Leanordo doğanın incelenmesini sanatçı için kural olarak önermişti, sonra inceleme tutkusu egemen hale geldi artık sanat adına öğrenme değil ama öğrenme adına öğrenme isteği vardı (Freud, 1999:154).

Sanat eğitimcisi doğayı bir görsel sanatlar müzesi gibi görmeli ve öğrencileri bu müzenin farkına varmaya yönlendirmeli. Okullar doğaya doğa okullara yaklaştırılmalı. Görsel sanatlar dersinin kazanımları öğretmenleri ve öğrencileri doğaya yönlendirmeli ve doğayı incelenmesi gereken görsel zenginlikler bütünü olarak sunulmalıdır.

Kaynakça

- AKAY, B. (2004). **Resim**, Ankara: Gölge Ofset
- ASHTON, D. (2001). **Picasso Konuşuyor** (Çev: Mehmet Yılmaz-Nahide Yılmaz) Ankara: Ütopya Yayınevi
- ATAN, A. (2004). *Verimli Bir Sanat Eğitimi İçin Plastik Sanat Eğitimi Bölümü. II. Sanat Eğitimi Sempozyumu* (Bildiriler Kitabı). Ankara: Gündüz Eğitim ve Yayıncılık.
- BERK, N (1943), **Türkiye de Resim**, Güzel Sanatlar akademisi Neşriyatı, İstanbul
- BİĞALI, Ş. (1984). **Resim Sanatı**, Ankara: Şafak Matbaası
- BOYDAŞ, N. ve Y.B. BALCI. (1997). **Eğitimbilime Giriş**. Ankara: Gazi Kitabevi.
- CHENG, F. (2006). **Boşluk ve Doluluk** (Çev: Kaya Özsezgin) Ankara: İmge Kitabevi
- DA VİNCİ, L. (2006). **Da Vinci'nin Not Defteri**, İstanbul: Carpe Diem Kitap
- DA VİNCİ, L.(1992). **Leonardo Da Vinci: Defterler** (Çev: Turhan Ilgaz, Hakan Yılmaz), İstanbul: Hil Yayın (Birinci Baskı).
- DÜBEN, İ. (2007), **Türk Resmi ve Eleştirisi** (1880–1950), İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları 160, İstanbul
- EDMAN, I. (1998). **Sanat ve İnsan** (Çev: Turhan Oğuzkan) İstanbul: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.
- ERSOY, A. (2001), *Sanat ve Doğa, Türkiye'de Sanat Plastik Sanatlar Dergisi*, Sayı: 48, Mart/Nisan İstanbul
- ERSOY, A. (2002). **Sanat Kavramlarına Giriş**. İstanbul: Yorum Sanat Yayıncılık
- EYUBOĞLE, B.R. (1986). **Resme Başlarken**, Ankara: Olgaç Basımevi
- FISCHER, E. (1993). **Sanatın Gerekliliği**. (Çev: Cevat Çapan) Ankara: Verso Yayıncılık.
- FREUD, S. (1999). **Sanat ve Edebiyat** (Çev: Emre Kapkın, Ayşen Tekşen Kapkın). İstanbul: Payel Yayınevi
- GENÇAYDIN, Z. (1990). *Sanat Eğitiminin Düşünsel Temelleri*, Ortaöğretim Kurumlarında Resim-İş Öğretimi ve Sorunları, Ankara: TED Yayınları
- GOMBRICH, E. H. (1997), **Sanatın Öyküsü**, Remzi Kitabevi, (çev.Erol Erduran,Ömer Erduran)
- GÖKAYDIN, N. (2002). **Temel Sanat Eğitimi**, Ankara: Milli Eğitim Bakanlığı Yayınları.

İPŞİROĞLU, M, EYÜBOĞLU, S. (1972), **Avrupa Resminde Gerçek Duygusu**, G.Ü. Edebiyat Yayınları, 3. Baskı, İstanbul

İPŞİROĞLU, N- M.İ. (1977), **Oluşum Sürecinde Sanatın Tarihi**, Cem Yayınevi

KESKİNOK, K. (2001). *Sanat Eğitimi-Aşamalı Yöntem*, Ankara: Sanat Yapım Yayıncılık

KLEE, P. (2006). **Çağdaş Sanat Kuramı** (Çev: Mehmet Dünder) Ankara: Dost Kitabevi Yayınları

KRAUSSE, A.C. (2005), **Rönesans'tan Günümüze Resim Sanatının Öyküsü**, (Çev: Dilek Zaptcıoğlu), Literatür Yayıncılık

LENOİR, B. (2004). **Sanat Yapıtı** (Çev: Aykut Derman). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları

MONDADORİ, A. (1981). **Sanat Tarihi** (Çev. Hasan Kuruyazıcı, Üstün Alsaç). Görsel Yayınlar Ansiklopedik Neşriyat Ticaret ve Sanayi A.Ş.

SCHİLLER, Fr. (2001). **İnsanın Estetik Eğitimi Üzerine Bir Dizi Mektup** (Çev: Gürsel Aytaç).Ankara: Kültür Bakanlığı Yayınları

TANSUĞ, S. (1988). **Sanatın Görsel Dili**, İstanbul: Remzi Kitabevi.

YETİŞKEN, H. (1998). **Estetiğin ABC'si**, İstanbul: Kabalcı Yayınevi